

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Personer med funktionshinder: successivt tillträde till sysselsättning och tillgänglighet för personer med funktionshinder i EU. Lissabonstrategin efter 2010" (förberedande yttrande)

(2010/C 354/02)

Föredragande: **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**

I en skrivelse av den 23 juli 2009 bad Diego López Garrido, statssekreterare för Europeiska unionen vid det spanska utrikes- och samarbetsministeriet, på det framtida spanska ordförandeskapets vägnar Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget utarbeta ett förberedande yttrande om

"Personer med funktionshinder: successivt tillträde till sysselsättning och tillgänglighet för personer med funktionshinder i EU. Lissabonstrategin efter 2010".

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 23 februari 2010.

Vid sin 461:a plenarsession den 17–18 mars 2010 (sammanträdet den 17 mars 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 152 röster för, inga emot och 3 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

Strategin EU 2020

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) anser att ett avsnitt om funktionshinder bör inbegripas i framtidsstrategin "EU 2020", i riktlinjerna för sysselsättningen och i den sociala agendan för att garantera en bättre samordning och att dessa frågor integreras i all gemenskapspolitik.

1.2 EESK påminner om att inbegripandet av kriterier för att förstärka politiken för funktionshinder i framtidsstrategin "EU 2020" kommer att vara ekonomiskt lönsamt för hela samhället och bidra till insatserna för att göra framsteg med social integration och icke-diskriminering.

1.3 EESK anser att det är nödvändigt att anta en "europeisk pakt om funktionshinder" för att lägga grunden till en ny EU-politik för personer med funktionshinder, detta i överensstämmelse med kommissionens framtida strategi för personer med funktionshinder inom ramen för Lissabonfördraget samt FN:s konvention om funktionshindrade personers rättigheter och dess protokoll. EU och medlemsstaterna bör genomföra detta så snabbt som möjligt.

1.4 EESK efterlyser innovationsfrämjande politik, som bygger på statistiska uppgifter och synliggör personer med funktionshinder i all relevant statistik på EU-nivå och nationell nivå.

Sysselsättning och personer med funktionshinder

1.5 EESK stöder en inkluderande marknad för alla och anser att sysselsättningspolitiken för personer med funktionshinder bör inriktas på alla centrala aspekter i arbetslivet ("lifestreaming"). Utbildning, anställning, bibehållande av anställning och återintegrering i arbetslivet bör vara särskilda prioriteringar. De politiska insatserna för ungdomar med funktionshinder och personer som drabbats av funktionshinder som har uppstått efter olyckor eller sjukdomar bör prioriteras i framtidsstrategin

"EU 2020" och i kommissionens nya strategi för personer med funktionshinder.

1.6 EESK uppmanar kommissionen att inom ett år lägga fram en ny rapport om genomförandet av bestämmelserna om funktionshinder och sysselsättning i direktiv 2000/78/EG.

1.7 EESK påminner om att anställningen av personer med funktionshinder på den ordinarie arbetsmarknaden kräver lämpliga sociala tjänster, incitament och stimulans. EESK lyfter fram den viktiga roll som i allmänhet spelas av företag där majoriteten av de anställda är funktionshindrade och företag inom den sociala ekonomin samt små och medelstora företag generellt, som också behöver socialtjänstens stöd och lämpliga incitament. Kommittén betonar även betydelsen av den roll som arbetsmarknadens parter kan spela på detta område.

1.8 EESK efterlyser informationskampanjer för att motverka de förutfattade meningar om funktionshindrade arbetstagare som fortfarande lever kvar, och lyfter fram kommunikationsmediernas viktiga roll i insatserna för att främja acceptans av mångfalden.

Tillgänglighet

1.9 EESK bekräftar att tillgängligheten för funktionshindrade personer gynnar hela samhället och inte bara de funktionshindrade. Även företagen drar fördel av åtgärder på detta område eftersom deras kundkrets ökar.

1.10 När det gäller tillgänglighet rekommenderar EESK ett gradvist genomförande med gemensamma mål på kort, medellång och lång sikt (med ett fast och slutgiltigt datum för införande av nya produkter, tjänster och infrastrukturer, och även för befintliga sådana).

1.11 Kommittén stöder inrättandet av en "europeisk huvudstad för allmän tillgänglighet".

1.12 EESK påpekar att det är viktigt att snabbt lägga fram lagstiftningsförslag om e-tillgänglighet, och bekräftar att man stöder principen "design för alla". Kommittén ser positivt på standarder för tillgänglighet och efterlyser en kraftfull handlingsplan i syfte att före 2011 ta fram ett "europeiskt kort för funktionshindrade", med målsättningen att underlätta ömsesidigt erkännande av rättigheter samt gränsöverskridande resor för personer med funktionshinder.

Funktionshinder i ett könsperspektiv

1.13 Det är nödvändigt att integrera jämställdhetsaspekten i utformningen, utvecklingen, uppföljningen och utvärderingen av politik för funktionshindrade med målsättningen att komma till rätta med de problem med osynlighet och diskriminering på flera grunder som kvinnor och flickor med funktionshinder möter.

Social dialog och funktionshinder

1.14 EESK bekräftar att arbetsmarknadens parter spelar en central roll för att se till att det råder jämställda villkor för funktionshindrade arbetstagare i arbetslivet, med rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor.

1.15 Arbetsmarknadens parter bör integrera funktionshinder i alla åtgärder och i förhandlingar inom och mellan sektorer och företag, särskilt när det gäller sysselsättning, tillgång och socialt skydd.

Deltagande och medborgardialog

1.16 EESK stöder principen om "ingenting om funktionsnedsatta utan funktionsnedsatta" och påpekar att denna princip bör tillämpas i EU:s strategi 2020 samt i offentligfinansierade program för funktionshindrade.

1.17 EU och medlemsstaterna bör främja medborgarinitiativ och säkerställa finansieringen av dessa för att garantera funktionshindrade personers oberoende och möjligheter till deltagande i utformningen av politik och/eller tillhandahållandet av sociala tjänster.

2. Inledning

2.1 EESK välkomnar det spanska ordförandeskapets begäran om ett yttrande om "Personer med funktionshinder: successivt tillträde till sysselsättning och tillgänglighet för personer med funktionshinder i EU. Lissabonstrategin efter 2010".

2.2 EESK har på ett kontinuerligt och övergripande sätt utarbetat en rad yttranden om denna fråga sedan det första särskilda initiativytrandet om "Integration av funktionshindrade i

samhället", som antogs i juli 2002 ⁽¹⁾. EESK stöder lika behandling och icke-diskriminering för personer med funktionshinder och deras familjer. ⁽²⁾

2.3 Personer med funktionshinder utgör mer än 16 % av befolkningen (minst 80 miljoner personer) ⁽³⁾, och antalet funktionshindrade personer ökar i och med att befolkningen åldras.

2.4 EESK lyfter fram de framsteg som har gjorts i såväl lagstiftningen ⁽⁴⁾ som tillämpningen av EU:s politik ⁽⁵⁾ som, tillsammans med Madridförklaringen 2002 ⁽⁶⁾, har bidragit till att förbättra integrationen av funktionshindrade i EU. Framstegen kunde dock ha varit större, bland annat för att de skett sektorsvis och har varit splittrade och begränsade på grund av att det inte finns någon samordnad strategi på detta område. Detta bekräftas i halvtidsöversynen av den europeiska handlingsplanen för funktionshindrade 2003–2010 ⁽⁷⁾, och det visar också att det behövs en förstärkning av kommissionens avdelningar med ansvar för frågor relaterade till funktionshinder.

2.5 EESK hänvisar till de senaste resultaten av Eurobarometern 2009 ⁽⁸⁾, som visar på en kraftig ökning av uppfattad diskriminering på grund av funktionshinder (8 % det senaste året, dvs. 53 % 2009 jämfört med 45 % 2008). Enligt denna Eurobarometer uppger över 33 % av de funktionshindrade personer som deltog i enkäten att de har känt sig diskriminerade 2009.

2.6 EESK påpekar att framstegen på området för funktionshinder i stor utsträckning beror på informationsinsatser och påtryckningar från den europeiska handikapprörelsen och de organisationer som företräder funktionshindrade, som har gått samman i det europeiska forumet för funktionshinder (EDF), samt stödet från arbetsmarknadens parter.

2.7 EESK påminner rådets ordförandeskapstrio om att det är viktigt att detta yttrande beaktas under respektive ordförandeskap.

⁽¹⁾ EESK:s yttrande, EUT C 241, 7.10.2002, s. 89.

⁽²⁾ EESK:s yttranden: EUT C 182, 4.8.2009, s. 19 – EUT C 10, 15.1.2008, s. 80 – EUT C 93, 27.4.2007, s. 32 – EUT C 256, 27.10.2007, s. 102 – EUT C 185, 8.8.2006, s. 46 – EUT C 88, 11.4.2006, s. 22 – EUT C 110, 9.5.2006, s. 26 – EUT C 24, 31.1.2006, s. 15 – EUT C 110, 30.4.2004, s. 26 – EUT C 133, 6.6.2003, s. 50 – EGT C 36, 8.2.2002, s. 72.

⁽³⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc
⁽⁴⁾ Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 – Rådets förordning (EG) nr 1083/2006 av den 11 juli 2006; Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2006 av den 5 juli 2006 [EUT L 204, 26.7.2006] och Telekomunikationspaketet, KOM(2007) 697 slutlig – COD 2007/0247.

⁽⁵⁾ Meddelande från kommissionen om den socialpolitiska agendan, KOM(2005) 33 slutlig, och Meddelande om lika möjligheter för personer med funktionshinder – En europeisk handlingsplan, KOM(2003) 650 slutlig.

⁽⁶⁾ <http://antiguo.cermi.es/graficos/declaracion-madrid.asp>.

⁽⁷⁾ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3784&langId=en>.

⁽⁸⁾ Eurobarometer: Discrimination in the EU in 2009 (baserad på fältarbete mellan 29 maj och 14 juni 2009).

3. Ny gemenskapspolitik för funktionshinder i framtidsstrategin "EU 2020"

3.1 EESK instämmer i kommissionens uttalande om att politiken inom ramen för framtidsstrategin "EU 2020" bör "bidra till att stärka den sociala sammanhållningen, bekämpa arbetslösheten och främja social delaktighet (...). Vi måste därför se på våra utbildningssystem och våra arbetsmarknader på ett nytt sätt, och främja såväl en ökad rörlighet som en förstärkt dynamik i Europa, så att den innovativa och kreativa potentialen får största möjliga spelrum".⁽⁹⁾

3.2 EESK anser att det inom ramen för framtidsstrategin "EU 2020" är nödvändigt att anta en "europeisk pakt om funktionshinder", i linje med de pakter som har antagits på jämställdhets- och ungdomsområdena.

3.3 Pakten bör vara resultatet av en gemensam överenskommelse som antagits av ministerrådet, medlemsstaternas regeringar, Europeiska kommissionen och Europeiska forumet för funktionshinder, med stöd av Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt, i anslutning till sistnämnda, arbetsmarknadens parter och företrädare för det organiserade civila samhället. Pakten bör handhas av en europeisk kommitté för funktionshindradsrelaterade frågor med en ordförande från någon medlemsstat och sekretariatsstöd från kommissionen. Pakten skulle samla de nödvändigaste gemensamma målsättningarna för medlemsstaterna, genomförandeindikatorer och lägga fram en rapport för rådets vårmöte.⁽¹⁰⁾ På så vis skulle gemenskapspolitik för funktionshinder närmas till den öppna samordningsmetoden.

3.4 Pakten bör omfatta följande områden: lika behandling i tillgången till utbildning, arbete och tillträde till arbetsmarknaden, lagstiftning om minimilöner och socialt skydd, fri rörlighet, ett självständigt liv och personligt oberoende, lika tillgång till varor och tjänster för personer med funktionshinder, en överenskommelse om ett program för att främja tillgången till ny teknik, transportmedel och stadsmiljöer, hälsofrågor och övervakning av beroendesituationer av alla slag, samt skattepolitik som främjar integration av funktionshindrade personer och täcker de merkostnader som uppstår för funktionshindrade personer i de flesta dagliga aktiviteter.⁽¹¹⁾

3.5 Pakten bör tillämpas sektorsövergripande för att tillgodose behoven för funktionshindrade kvinnor och flickor, ungdomar med funktionshinder, området åldrande och funktionshinder, personer med stort stödbehov för att klara sig själva i vardagen, samt funktionshindrade personer på landsbygden. Forskning, utveckling och innovation på detta område bör också främjas.

3.6 Inom ramen för pakten bör det läggas fram en överenskommelse som syftar till att i linje med Lissabonfördraget utveckla stadgan om de grundläggande rättigheterna och FN:s konvention om funktionshindrade personers rättigheter, och som bygger på följande tre pelare:

⁽⁹⁾ KOM(2009) 647 slutlig.

⁽¹⁰⁾ Rådets resolution (2008/C 75/01).

⁽¹¹⁾ EESK:s yttrande, EUT C 93, 27.4.2007.

<http://w3.bcn.es/fixers/baccessible/greugecomparatieconmic.683.pdf>

http://www.feaps.org/actualidad/23_04_09/ultima_hora/sobreesfuerzo_15_04_09.pdf

3.6.1 i) En historisk översyn av gemenskapspolitik – Att ge funktionshindrade och deras familjer en central plats i gemenskapspolitik

3.6.1.1 EESK begär att man vid antagandet av framtidsstrategin "EU 2020" och den sociala agendan utvidgar samordningen och den begränsade effekten av den nuvarande Lissabonstrategin och den förnyade sociala agendan.⁽¹²⁾ Ett avsnitt om personer med funktionshinder och deras familjer bör därför inbegripas, som bl.a. bör omfatta sysselsättning, utbildning, integration och socialt skydd samt tillgång, i syfte att garantera att de funktionshindrades situation beaktas inom ramen för framtidsstrategins tre centrala prioriteringar.⁽¹³⁾

3.6.1.2 EESK påminner om att integrationen av politiken om funktionshinder inom ramen för EU:s befogenheter i strategin "EU 2020" kommer att ha en positiv inverkan på den ekonomiska lönsamheten i hela samhället i kombination med framstegen med social integration och icke-diskriminering, vilket framgår av färsk kostnadsnyttoanalyser.⁽¹⁴⁾

3.6.1.3 Den europeiska pakten om funktionshinder bör ligga i linje med kommissionens framtida strategi för personer med funktionshinder⁽¹⁵⁾, som kommer att ersätta den nuvarande europeiska handlingsplanen för funktionshindrade 2003–2010.

3.6.1.4 Den europeiska sysselsättningsstrategin och den öppna samordningsmetoden inom områdena social integration, socialt skydd, pensioner, utbildning, ungdomar och andra områden bör även fortsättningsvis inbegripa och ta större hänsyn till funktionshindrade i riktlinjerna och de för medlemsstaterna gemensamma målen, så att detta återspeglas i deras nationella planer. Medlemsstaterna bör också förbättra sina analyser och redovisa sina resultat i regelbundna rapporter.

3.6.1.5 EU kommer med sin politik att stödja bekämpningen av alla grova kränkningar av de grundläggande rättigheterna, särskilt placering av personer med funktionshinder på stora slutna institutioner, segregerad utbildning, omyndigförklaring eller våld mot funktionshindrade personer. De ytterligare problem som kvinnor och flickor med funktionshinder samt personer med stort stödbehov möter bör också beaktas.⁽¹⁶⁾

3.6.1.6 Det krävs innovationsfrämjande politik som grundas på statistiska belägg. Syftet med pakten bör vara att nå ett åtagande för att synliggöra personer med funktionshinder i alla relevanta⁽¹⁷⁾ statistiska instrument. Därför behövs det harmoniserade, aktuella och tillförlitliga statistiska källor, indikatorer och bestämmelser, och bl.a. bör en fast modul om funktionshinder ingå i den europeiska arbetskraftsundersökningen, likaså en modul om funktionshindrades deltagande i samhällslivet. Funktionshinder bör tas upp i alla relevanta allmänna moduler.

⁽¹²⁾ KOM(2009) 58 slutlig.

⁽¹³⁾ KOM(2009) 647 slutlig.

⁽¹⁴⁾ "Evaluation of employment policies for persons with disabilities and formulation and economic cost of new proposals for labour integration", av Gregorio Rodríguez Campo, Carlos García Serrano och Luis Toharia, Colección Telefónica Accessible nr 9, Ediciones Cinca, april 2009 – ISBN: 978-84-96889-48-4. Madrid, Spanien.

⁽¹⁵⁾ Rådets resolution (2008/ C 75/01).

⁽¹⁶⁾ <http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/EDF%20declaration%20on%20girls%20and%20women%20with%20disabilities.doc>

⁽¹⁷⁾ EESK:s yttrande, EUT C 10, 15.1.2008, s. 80.

3.6.1.7 EESK anser att en riktlinje om funktionshindrade personers rättigheter, baserad på FN:s konvention om funktionshindrade personers rättigheter, bör inbegripas i "EU:s riktlinjer för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt", som Europeiska rådet kommer att anta.

3.6.2 ii) En lämplig rättslig ram för frågor som rör funktionshinder

3.6.2.1 EESK påpekar att nya rättsliga grunder inrättas i och med Lissabonfördragets ikraftträdande. Kommittén lyfter fram betydelsen av artiklarna 10, 11 och 19, samt artiklarna 21 och 26 i stadgan om de grundläggande rättigheterna, som har samma ställning som fördragen.

3.6.2.2 FN:s stadga om funktionshindrade personers rättigheter medför nya skyldigheter för EU, och därför insisterar EESK på följande:

3.6.2.2.1 Att slutföra antagandet av FN-konventionen och protokollet till denna som en följd av rådets beslut. ⁽¹⁸⁾ Kommittén påminner om att konventionen är rättsligt bindande internationellt, och uppmanar medlemsstaterna att snart anta FN-konventionen om funktionshindrade personers rättigheter.

3.6.2.2.2 Att utgående från FN-konventionen se över all gemenskapslagstiftning som påverkar inre marknaden, transporter, skatter, konkurrens, hälsa, konsumentfrågor, digitala och elektroniska medier, sysselsättning, utbildning samt icke-diskriminering.

3.6.2.2.3 Att skapa en samordningsmekanism ⁽¹⁹⁾ inom Europeiska kommissionen med deltagande av berörda kommissionsledamöter, samt att inrätta ett oberoende organ i enlighet med kraven i FN-konventionen ⁽²⁰⁾.

3.6.2.3 EESK välkomnar att innehållet i det nuvarande direktivförslaget om icke-diskrimineringen inte begränsas till sysselsättningen ⁽²¹⁾, men påpekar att förslaget inte i tillräcklig omfattning står i samklang med FN-konventionen. Detta direktiv diskuteras för närvarande i rådet. Man måste säkerställa att diskrimineringsbegreppet ger en särskild plats för funktionshindrade under vissa omständigheter, bland annat i fråga om socialskydd, hälsa och utbildning. Man måste påtala att segregerad undervisning är diskriminerande. Funktionshindrades tillgång bör säkerställas på ett övergripande plan. Samtidigt måste motiverade justeringar vara möjliga att genomföra inom alla områden också med offentligt stöd. Principen om tillgången bör även gälla samtliga varor och tjänster som erbjuds allmänheten. Slutligen bör genomförandet i högre grad genomsyras av EU:s skyldigheter på detta område, med en omedelbar tillämpning vid nybyggen och realistiska ändringar av befintliga byggnader.

⁽¹⁸⁾ Rådets beslut 15540/09, 24 november 2009.

⁽¹⁹⁾ [http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD\(final\).doc](http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD(final).doc).

⁽²⁰⁾ <http://www.efc.be/Networking/InterestGroupsAndFora/Disability/Pages/TheEuropeanConsortiumofFoundationsonHumanRightsandDisability.aspx>.

⁽²¹⁾ Förslag till rådets direktiv (KOM(2008) 426 slutlig, av den 2 juli 2008).

3.6.3 iii) En lämplig finansiering av den europeiska pakten om funktionshinder

3.6.3.1 Kommittén påminner om att de allmänna bestämmelserna för strukturfonderna när det gäller icke-diskriminering och tillgång för personer med funktionshinder, t.ex. urvalskriterier och genomförande av projekt som samfinansieras av EU ⁽²²⁾, bör upprätthållas och förstärkas i den framtida sammanhållningspolitiken. Det är dessutom viktigt att se till att den framtida sammanhållningspolitiken omfattar åtgärder för personer med funktionshinder i alla medlemsstater, och att de tilldelade medlen är tillräckliga. Dessa principer bör även beaktas i EU-budgeten och i andra EU-program inom forskning, konkurrenskraft, yrkesutbildning, sysselsättning, sociala frågor och utvecklingssamarbete, bl.a. de nya programmen från och med 2014.

3.6.3.2 EESK anser att civilsamhällets deltagande i den direkta förvaltningen av Europeiska socialfonden (ESF) (inom yrkesutbildning och sysselsättning) och Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) har gett mycket positiva resultat. EESK anser vidare att denna modell bör införas i samtliga operativa program inom strukturfonderna från och med 2013.

3.6.3.3 EESK anser att ett fortsatt ekonomiskt stöd via Progressprogrammet till de europeiska handikapporganisationerna, däribland Europeiska forumet för organisationer för funktionshindrade samt sammanslutningar för social integration, bidrar till att på ett demokratiskt sätt stärka EU och ett strukturerat civilt samhälle.

4. Sysselsättning för personer med funktionshinder i EU

4.1 De funktionshindrades sysselsättning måste ingå i den europeiska sysselsättningsstrategin. Arbetstagarnas sysselsättningsituation i Europa är komplicerad, men de funktionshindrade arbetstagarnas är ännu svårare, och därför är det nödvändigt att främja en arbetsmarknad med plats för alla.

4.2 EESK ser med oro på arbetslösheten bland personer med funktionshinder, eftersom 78 % av alla personer med allvarliga funktionshinder stod utanför arbetsmarknaden redan före krisen. Arbetslöshetsciffrorna för dessa personer var dubbelt så höga som för den övriga befolkningen. Sysselsättningsgraden bland funktionshindrade ligger fortfarande på 20 % under genomsnittet för personer som inte är funktionshindrade ⁽²³⁾.

4.3 Krisen (arbetslösheten i EU uppgår nu till ca 10 % ⁽²⁴⁾) försvårar situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionshinder i dubbel bemärkelse, eftersom de har svårare att ta sig in på arbetsmarknaden ⁽²⁵⁾. Regeringarna kommer dessutom att välja att justera sina offentliga underskott genom att skära ned på alla typer av stöd och bidrag. EESK varnar för att personer med funktionshinder kan bli de främsta offren för krisen och motsätter sig därför nedskärningar av stöden till denna grupp ⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ http://www.observatoriodeladisapacidad.es/?q=es/informacion/agenda/18112009/presentaci_n_de_innet16_european_inclusion_network_lanzamiento_del_observ.

⁽²³⁾ Statistics in Focus, Theme 3: *Employment of Disabled People in Europe 2002*, Eurostat 26/2003.

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-03-026/EN/KS-NK-03-026-EN.PDF.

⁽²⁴⁾ Europeiska gemenskapernas statistikkontor (Eurostat) – januari 2010.

⁽²⁵⁾ Eurobarometer, "Discrimination in the EU in 2009" och EESK:s yttrande i EUT C 256, 27.10.2007, s. 102.

⁽²⁶⁾ <http://www.cermi.es/NR/rdonlyres/6487C9F8-F423-493B-83B8-562CB09201B8/30184/EstudioCERMIcrisisyDiscapacidad.doc>

4.4 Krisen ökar risken för att personer med funktionshinder och deras familjer hamnar i fattigdom. Men krisen kan även innebära möjligheter, genom att handikappanpassa företagen med hjälp av incitament. Detta skulle öka företagens produktivitet och bidra till en förbättring av hela ekonomin.

4.5 Kommittén anser att främjande av sysselsättning för personer med funktionshinder bör vara ett av de främsta målen i den europeiska sysselsättningsstrategin. Kommittén anser vidare att följande mål som anges i slutsats nr 34 från Europeiska rådets toppmöte våren 2006 bör inbegripas i sysselsättningsstrategin ⁽²⁷⁾: "Ett huvudmål är att öka deltagandet på arbetsmarknaden, särskilt bland ... personer med funktionshinder ... För att nå dessa mål bör arbetet bedrivas i nära samarbete med arbetsmarknadens parter." En förteckning med åtgärder bör tas fram som medlemsstaterna måste tillämpa i sina nationella planer.

4.6 Arbetsmarknadens parter spelar genom kollektivförhandlingar en central roll för att personer med funktionshinder ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden och för deras integration i arbetslivet. Arbetsmarknadens parter bidrar även till utformningen av en politik för mångfald och förhandlar om mångfaldsplaner med företagen. Företagen bör ges incitament att göra framsteg på detta område och bör i detta syfte tillämpa en politik för socialt ansvar. EESK ser därför positivt på att de europeiska arbetsmarknadsparterna i sina förhandlingar i december 2009 kom fram till ett nytt självständigt avtal om en arbetsmarknad med plats för alla.

4.7 EESK anser att en ny rapport om genomförandet av bestämmelserna om funktionshinder och sysselsättning i direktiv 2000/78/EG bör läggas fram inom ett år ⁽²⁸⁾.

4.8 EESK bekräftar återigen att personer med funktionshinder har lika goda förutsättningar som vem som helst att delta fullt ut i arbetslivet, och att man inte bör underskatta deras förmåga, utan i stället stimulera den. Personer med funktionshinder har lika stor rätt till arbete som alla andra.

4.9 EESK vill uppmärksamma att de ökande problemen med psykisk ohälsa enligt Eurofunds utredning pekar på detta funktionshinder som den främsta orsaken till att personer lämnar arbetsmarknaden i förtid. I vissa länder är siffran så hög som 40 % ⁽²⁹⁾ av förtidspensioneringarna. Det krävs en attitydförändring när det gäller situationen för dessa arbetstagare, och det är nödvändigt att göra medborgarna och myndigheterna medvetna om detta problem.

4.10 EESK erinrar om att det krävs system för att intyga funktionshindrade personers kompetenser, antingen det gäller (icke reglerad) arbetslivserfarenhet eller reglerad utbildning. EESK förespråkar därför att ett "kvalifikationspass" ⁽³⁰⁾ ska inrättas för funktionshindrade personers yrkesmässiga rörlighet i EU.

4.11 Sysselsättningspolitiken för personer med funktionshinder bör inriktas på alla centrala aspekter i arbetslivet ("lifestreaning" ⁽³¹⁾). T.ex. bör bostäder, grundutbildning, yrkesutbildning, familjers skuldsättning, ekonomiska svårigheter, hälsa, ogynnsamma miljöer och lokal ekonomi beaktas, liksom sysselsättning, insatser för att få funktionshindrade att stanna kvar i arbetslivet samt återintegrering.

4.12 Den fria rörligheten (en gemenskapsprincip) är inte genomförd fullt ut för personer med funktionshinder, vilket inverkar negativt på deras möjligheter till arbete – men även studier, pensionering och andra aktiviteter – i andra medlemsstater.

4.13 Ett av de största hindren för den fria rörligheten för personer med funktionshinder är att det inte är möjligt att exportera rättigheter som personlig assistans. Detta skulle kunna åstadkommas genom konkreta åtgärder för att samordna de sociala trygghetssystemen och genom europeiska utbildnings- och informationskampanjer.

4.14 EESK påminner om att insatserna för "aktiv integration" bör kopplas till arbetsmarknaden. Tillräckliga inkomster för personer med funktionshinder samt tillgång till sociala tjänster av god kvalitet som ger personer med funktionshinder bättre levnadsvillkor bör garanteras, även för dem som är arbetslösa ⁽³²⁾.

4.15 EESK påpekar att det för att skapa arbetstillfällen för personer med funktionshinder på den ordinarie arbetsmarknaden krävs en rad olika tjänster, bl.a. arbetsförmedling, yrkesrehabilitering, sociala tjänster och hälsovårdstjänster, bevarande/förvaltning av inkomster samt olika sorters incitament ⁽³³⁾.

4.16 EESK påpekar likaså att det är viktigt att anpassa sociala förmåner och skattesystemen så att inträdet på arbetsmarknaden inte leder till att personer med funktionshinder förlorar köpkraft utan att det stimulerar dem att söka arbetstillfällen av god kvalitet med rättvisa löner. Andra viktiga åtgärder är ekonomiska incitament till företag som anställer personer med funktionshinder, stödåtgärder för att funktionshindrade ska kunna få arbete på den ordinarie arbetsmarknaden samt främjande av egenföretagande och entreprenörsanda, bland annat genom mikrofinansiering. ⁽³⁴⁾ Icke-statliga organisationer som inrättar stödtjänster för arbetstagare med funktionshinder och deras familjer bör omfattas av liknande åtgärder.

4.17 Det krävs åtgärder för att se till att arbetstagare med funktionshinder som har uppstått efter olyckor eller sjukdomar stannar kvar i arbete samt omskolningsinsatser, så att detta inte medför att dessa personer lämnar arbetsmarknaden i förtid. Det krävs även åtgärder för att anpassa arbetsplatser och närområden (rimliga anpassningar) till funktionshindrade personers behov, samt program för yrkesutbildning och anpassning till arbetslivet för att ge personer med funktionshinder möjlighet att göra yrkeskarriär ⁽³⁵⁾. I de länder som har kvotsystem är det nödvändigt att kontrollera att kvotsystemen uppfyller sysselsättningsmålen genom lämpliga stödinsatser. Den sociala dimensionen av offentlig upphandling kan även bidra till att främja sysselsättningen för personer med funktionshinder.

⁽²⁷⁾ Ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådets möte i Bryssel, 23–24 mars 2006.

⁽²⁸⁾ Rådets direktiv 2000/78/EG.

⁽²⁹⁾ Analys av Europeiska fonden för förbättring av arbets- och levnadsvillkor, baserad på data som sammanställts av German Federal Health Monitoring (2007), http://www.gbe-bund.de/gbe10/pkg_igbe5.prc_igbe?p_uid=gastd&p_sprache=E

⁽³⁰⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽³¹⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽³²⁾ Europeiska fonden för förbättring av arbets- och levnadsvillkor.

⁽³³⁾ Europeiska fonden för förbättring av arbets- och levnadsvillkor.

⁽³⁴⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=es&catId=89&newsId=547>.

⁽³⁵⁾ Guide on *Creating an inclusive society: mainstreaming disability based on the social economy example*. http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/Guide_on_Disability_Mainstreaming_and_Social_Economy.pdf.

4.18 EESK är fullständigt övertygad om att det är bättre att finansiera sysselsättningsinitiativ än att bevilja arbetslöshetsunderstöd, och att motivera funktionshindrade som vill arbeta. Arbetsgivarna bör uppmuntras att anställa funktionshindrade, och egenföretagande bör främjas.

4.19 EESK förespråkar åtgärder för barn och ungdomar med funktionshinder, inklusive förskolan, och stöd i övergången från skola till arbetsliv. När det gäller åtgärder för personer med funktionshinder som har uppstått efter olyckor eller sjukdomar bör de inriktas på att få dessa personer att stanna kvar i arbetslivet samt på omskolningsinsatser. Dessa grupper bör prioriteras i framtidsstrategin "EU 2020" och inbegripas i översynen av kommissionens strategi för personer med funktionshinder. EESK hänvisar till sitt yttrande SOC/349, i vilket kommittén förespråkar strategier inte bara FÖR barn och ungdomar, utan även MED barn och ungdomar. ⁽³⁶⁾

4.20 EESK lyfter fram den viktiga roll som de företag spelar som väljer att anställa en majoritet av personer med funktionshinder eller som i övrigt är synnerligen aktiva på detta område, och företag inom den sociala ekonomin i allmänhet, t.ex. kooperativ, medlemsägda försäkringsbolag och föreningar eller stiftelser som främjar social integration och integration på arbetsmarknaden av personer med funktionshinder på samma arbetsvillkor som andra men med ett särskilt stödsystem som utformas av medlemsstaten.

4.21 EESK förespråkar stöd till små och medelstora företag och uppmuntrar dessa att införa ett integrationsperspektiv i sin verksamhet. De bör dessutom utveckla sin centrala roll för att åtgärderna till förmån för personer med funktionshinder i arbetslivet ska bli effektiva.

4.22 Europeiska samt nationella institutioner och organ bör ha kännedom om situationen och föregå med gott exempel när det gäller att integrera funktionshindrade anställda i personalstyrkan. Detta kan ske genom en plan med konkreta åtgärder som leder till ökad integration på arbetsmarknaden. För närvarande är sådan integration sällsynt.

4.23 EESK betonar den betydelse som begreppet "flexicurity" har för personer med funktionshinder, dvs. en förbättring av flexibiliteten och anpassningsmöjligheterna för företagens mänskliga resurser, i kombination med förbättrade arbetsvillkor och trygg anställning. Strategierna bör omfatta åtgärder för att säkerställa balansen mellan arbetsliv och privatliv, ett livslångt lärande och en smidig övergång mellan olika situationer och olika former av socialt stöd och sysselsättningsresurser som ingår i de funktionshindrade personernas liv.

4.24 ESK stöder främjandet av nya miljövänliga branscher med gröna arbeten och sociala anställningar, samt förbättrat tillträde och design för alla, vilket ökar möjligheterna för att personer med funktionshinder ska kunna anställas.

4.25 EESK förespråkar en politik för att stödja arbetstagare med funktionshinder som behöver personlig assistans, samt nödvändiga tjänster för att familjemedlemmar till de funktionshindrade ska kunna fortsätta att arbeta.

4.26 Informationskampanjer motverkar förutfattade meningar ⁽³⁷⁾ om arbetstagare med funktionshinder. Informationskampanjerna bör riktas till arbetsmarknadens parter, företagschefer, arbetsledare och anställda, anställda inom sjuk- och hälsovården och offentliga förvaltningar ⁽³⁸⁾.

4.27 Stödinstrumenten bör vara lätta att tillämpa för företagen och de anställda, och bör främjas och användas av myndigheterna.

4.28 Det är viktigt att lyfta fram kommunikationsmediernas viktiga roll när det gäller att öka medvetenheten om dessa frågor och sprida och främja principerna om tolerans, social integration och acceptans av mångfalden i det europeiska samhället.

4.29 EESK stöder utarbetandet av nyskapande initiativ, t.ex. det redan nämnda "kompetenspasset" och "lifestreaming", och vill även lyfta fram följande exempel:

4.29.1 Tjänstemodellen "job coaching" för kontinuerligt stöd i det ordinarie arbetslivet, inklusive strategier för jobbcoacher och mentorskap.

4.29.2 Ett "kompetensackrediteringssystem" ⁽³⁹⁾ med information om insamlad kompetens.

4.29.3 Stöd under hela arbetslivet i företagen och i de offentliga förvaltningarna.

4.29.4 Användning av ny teknik med stödsystem, exempelvis audiovisuella (*video tutorial system*) ⁽⁴⁰⁾, och ett allmänt utbud av stödtekniker samt säkerställande av att vanliga tekniker är tillgängliga i arbetet.

4.29.5 En modell för hantering av funktionshinderrelaterade frågor (*disability management model*) ⁽⁴¹⁾ inom de allmänna riktlinjerna för mångfald i företagen.

5. Tillgänglighet för personer med funktionshinder

5.1 EESK påminner om Europeiska rådets resolution av den 17 mars 2008, där rådet betonar att "tillgänglighet innebär inget mindre än en hörmsten för ett integrerat samhälle som bygger på icke-diskriminering" ⁽⁴²⁾. Härvid spelar arbetsmarknadsparterna en avgörande roll eftersom tillträde till arbetsmarknaden är en förutsättning för sysselsättning.

5.2 EESK bekräftar ståndpunkterna i sitt förberedande yttrande "Integration av funktionshindrade i samhället" ⁽⁴³⁾, där man förespråkar lika rättigheter för funktionshindrade trots olika behov och olika typer av tillgång till varor och tjänster.

5.3 EESK rekommenderar ett gradvist genomförande med mål på kort, medellång och lång sikt (med ett fast och slutgiltigt datum för införande av nya och befintliga varor, tjänster och infrastrukturer). Medlemsstaterna bör göra åtaganden på dessa områden och utforma lämpliga metoder, bl.a. genom offentliga upphandlingar.

⁽³⁷⁾ www.fundaciononce.es.

⁽³⁸⁾ Europeiska fonden för förbättring av arbets- och levnadsvillkor, <http://www.eurofound.europa.eu/>.

⁽³⁹⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴⁰⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴¹⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP), <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴²⁾ Rådets resolution (2008/C 75/01).

⁽⁴³⁾ EESK:s yttrande, EUT C 93, 27.4.2007, s. 32.

⁽³⁶⁾ EESK:s yttrande, EUT C 318, 23.12.2009, s. 113.

5.4 EESK inser att tillgång är grundläggande för att personer med funktionshinder direkt ska kunna utöva sina politiska och medborgerliga rättigheter. Det är nödvändigt att utarbeta särskilda planer för tillgänglighet, med normer och sanktioner som alla offentliga organ åtar sig att följa, och att det finns möjlighet för medborgare med funktionshinder att utnyttja mekanismer för försvar av deras rättigheter. I framtida val till Europaparlamentet krävs garantier för tillträde till vallokaler och till relevant upptagning i vallängderna. Lämpliga åtgärder bör vidtas på nationell nivå.

5.5 EESK lyfter fram de insatser som medlemsstaterna och kommissionen gör för att säkerställa tillgänglighet för personer med funktionshinder. Målet bör vara att garantera allmän tillgänglighet (offentliga byggnader, byggnader av allmänintresse, privata företag, varor och tjänster, turism, e-handel, information, transportmedel, teknik och kommunikationer).

5.6 EESK fastslår att tillgänglighet gynnar alla (äldre, gravida, rörelsehindrade osv.). Tillgängliga företag ökar dessutom sin kundkrets (15 % av konsumenterna). Nya produkter ger nya marknader och utgör en källa till hållbar ekonomisk tillväxt.

5.7 EESK betonar dessutom att ett åtagande för tillgänglighet är ett åtagande för EU-medborgarnas grundläggande rättigheter, vilket kommittén också påpekar i sitt yttrande om "e-tillgänglighet" ⁽⁴⁴⁾.

5.8 EESK påminner EU-institutionerna, särskilt kommissionen, om att tillgången till ett antal av deras byggnader och tillgängliga elektroniska informationssystem (t.ex. webbplatser, kommissionens webbsida för allmänhetens förfrågningar) är begränsad. Det är därför nödvändigt att ta fram en plan för tillgång för att visa ett verkligt åtagande för personer med funktionshinder ⁽⁴⁵⁾.

5.9 EESK begär att det anslås statligt stöd ⁽⁴⁶⁾ för privata företag och tjänster i syfte att nå målet för rimliga anpassningsåtgärder i direktiv 2000/78/EG ⁽⁴⁷⁾. Principen om förebyggande tillgång måste tillämpas med avseende på privata tjänster.

5.10 Utarbetandet av normer för tillgänglighet måste fortsätta som ett stöd för lagstiftningen om offentlig upphandling i praktiken, med den framgångsrika amerikanska lagstiftningen som exempel. I detta sammanhang påminner EESK om att det är viktigt att institutionerna, industrin och civilsamhället för en dialog för att ta fram dessa normer ⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴⁴⁾ EESK:s yttrande, EUT C 110, 9.5.2006, s. 26, och rådets resolution av den 6 februari 2003 (EUT C 39, 2003, s. 5).

⁽⁴⁵⁾ KOM(2007) 501 slutlig.

⁽⁴⁶⁾ Artiklarna 41 och 42 i kommissionens förordning (EG) nr 800/2008 av den 6 augusti 2008.

⁽⁴⁷⁾ Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000.

⁽⁴⁸⁾ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/archive/deploy/pubproc/eso-m376/index_en.htm
<http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>.

5.11 Kommittén stöder inrättandet av en "europeisk huvudstad för allmän tillgång", som grundas på ett kvalitetsmärke i form av en flagga som erkänsla för ansträngningarna i städer och regioner i EU som erbjuder en god tillgång till stadsmiljöer, varor och tjänster. Det är även viktigt att främja en hållbar utveckling av de lokala myndigheterna.

5.12 EESK förväntar sig att funktionshindrade personers olika behov tillgodoses på lämpligt sätt i de nya förordningarna om sjötransport, stads- och långdistansbussar och taxibilar, och att färdmedel och närmiljöer anpassas på lämpligt sätt i enlighet med detta, i samklang med gällande bestämmelser för luftfart och järnvägstransporter.

5.13 EESK välkomnar kommissionens meddelande om e-tillgång ⁽⁴⁹⁾ och uppmanar EU att integrera de föreslagna åtgärderna i en strategisk ram för informationssamhället. Det är viktigt att snabbt lägga fram lagstiftningsförslag om e-tillgänglighet, där områden såsom tillgång till webbsidor, e-integrerad kommunikation, teletjänster, mobiler, digital teknik och bankomater inbegrips. Dessa mål stakades ut redan 2003 i Kretaförklaringen ⁽⁵⁰⁾ och i Rigaförklaringen. I dag råder det rimliga tvivel om att dessa mål kommer att nås inom de fastställda tidsgränserna, och därför behövs en kraftfull handlingsplan före 2011 för att inleda arbetet mot slutmålen.

5.14 EESK bekräftar att kommittén stöder principen "Design för alla" och anser det vara grundläggande att detta koncept ingår i studieprogrammen såväl inom yrkesutbildningen som i högskolorna för att principen ska efterlevas inom alla yrkesgrupper.

5.15 EESK vill se att man tar fram ett "europeiskt kort för rörelsehindrade" som tillerkänner funktionshindrade samma rättigheter vid förflyttning över gränserna, inklusive samma tillträde till transporter, kultur och nöjen. Det europeiska parkeringskortet kan stå som förebild.

6. Funktionshinder i ett könsperspektiv

6.1 EESK vill påpeka att 60 % av de funktionshindrade i Europa är kvinnor. De stöter på orättvis behandling och ser sina rättigheter förbisidda i fråga om tillgång till varor och tjänster (hälsovårdstjänster, utbildning, förebyggande av könsrelaterat våld osv.).

6.2 Sysselsättningstalen för kvinnor med funktionshinder har inte förändrats på över tio år. Arbetslösheten bland dessa kvinnor är fortfarande hög, de har lägre löner och de brottas med särskilda svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden.

6.3 Det är viktigt att överbrygga könsgränserna inom utformning, utveckling, uppföljning och utvärdering av politiken för funktionshinder. Det krävs särskilda åtgärder och program för att garantera tillträde till arbetslivet och främja sysselsättning för kvinnor.

⁽⁴⁹⁾ KOM(2005) 425 slutlig, KOM(2008) 804 slutlig.

⁽⁵⁰⁾ Förklaringen om e-integration: Ministrar med ansvar för transporter och kommunikation i Europeiska unionen, april 2003.

7. Social dialog och funktionshinder

7.1 EESK uppmanar arbetsmarknadens parter att se till att personer med funktionshinder kan arbeta på samma villkor som andra, under rättvisa och gynnsamma arbetsförhållanden. Det är särskilt viktigt att upprätthålla principen om samma lön för samma arbete, och personer med funktionshinder måste kunna utöva sina arbetsrättigheter och fackliga rättigheter⁽⁵¹⁾ (artikel 27 i FN-konventionen om funktionshindrade personers rättigheter).

7.2 Social dialog är central för sysselsättning, social trygghet, hälsa och säkerhet i arbetet och i andra sammanhang och för arbetsrelationerna i allmänhet, i syfte att värna om funktionshindrade personers rättigheter, rätt till lika möjligheter och icke-diskriminering. Positiva åtgärder när det gäller arbete, tillgång och yrkesutbildning, främjande och stöd till arbetstagare med funktionshinder är mycket viktiga i detta sammanhang.

7.3 Arbetsmarknadens parter bör i samarbete med civilsamhällets handikapporganisationer integrera funktionshinder i alla åtgärder och i förhandlingar inom och mellan sektorer och företag, särskilt när det gäller sysselsättning, tillgång och socialt skydd.

7.4 Arbetsmarknadens parter bör delta i uppföljningen och tillämpningen av FN:s konvention om funktionshindrade personers rättigheter när det gäller arbetsrelationer och socialt skydd.

8. Deltagande och medborgardialog

8.1 EESK stöder principen om att personer med funktionshinder inte får utestängas från åtgärder som berör dem⁽⁵²⁾ och framhåller i detta sammanhang betydelsen av strategier för ökat egenansvar och förmågan att tala för sina rättigheter.

8.2 EESK anser att medborgardialogen med personer med funktionshinder och deras familjer är den riktiga ramen mot bakgrund av bättre styre i EU, genom att införa obligatoriska system och bestämmelser och inrätta "ad hoc"-organ för deltagande och samråd inom unionen.

8.3 Handikapporganisationerna bör delta i utarbetandet av de regelbundna rapporter där man utvärderar sysselsättningspolitiken och politiken för tillgänglighet, genomförandet av FN:s konvention om funktionshindrade personers rättigheter och kommissionens finansieringsprogram och finansieringsinstrument, och därigenom ges möjlighet att föra fram det civila samhällets syn, exempelvis genom alternativa rapporter.

8.4 EU och medlemsstaterna bör främja medborgarinitiativ och säkerställa finansieringen av dessa för att garantera funktionshindrade personers oberoende och möjligheter till deltagande i utformningen av politik och/eller tillhandahållandet av sociala tjänster.

Bryssel den 17 mars 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽⁵¹⁾ Artikel 27 i FN:s konvention om funktionshindrade personers rättigheter.

⁽⁵²⁾ Slogan för Europeiskt handikappforum, EDF:s generalförsamling 2009.